

En för alla

Erfarenheter av patientmedverkan i styrning
och ledning av hälso- och sjukvården

► vård- och
omsorgsanalys

Bakgrund till projektet

En grund i myndighetens arbete

- Patient- och brukarrådet involveras i våra projekt
- Fångar in patienters, brukares och närståendes perspektiv med olika metoder i alla våra uppdrag.

Bakgrund till projektet

En grund i myndighetens arbete

- Patient- och brukarrådet involveras i våra projekt
- Fångar in patienters, brukares och närståendes perspektiv med olika metoder i alla våra uppdrag

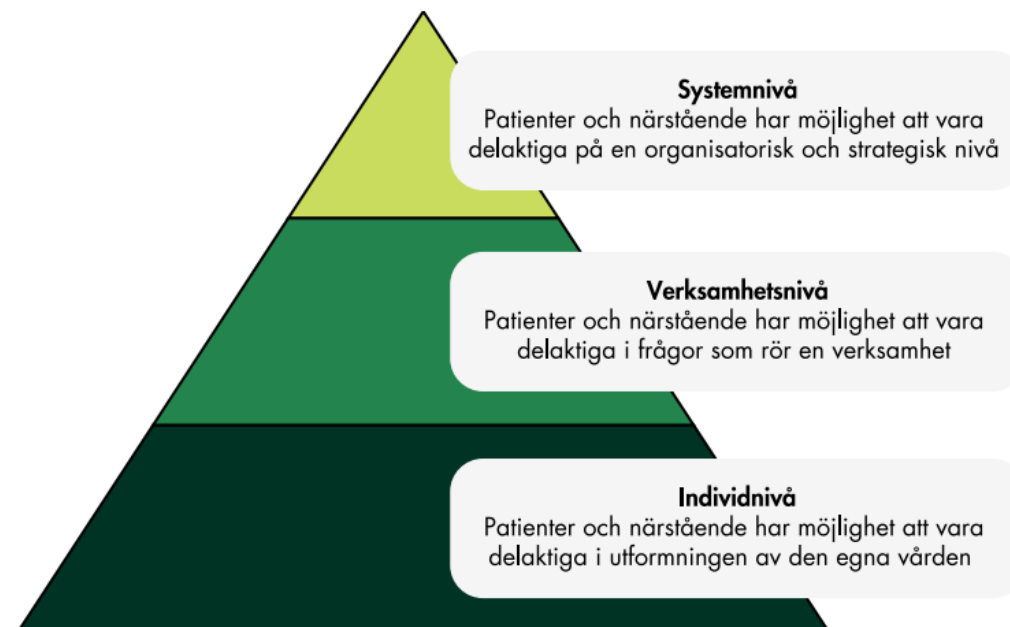
Initierat av vårt patient- och brukarråd

- Tidigare belyst patientmedverkan ur organisationernas perspektiv, samt på individ- och verksamhetsnivå
- Önskemål om fortsättning och fördjupning

Del i utvecklingen mot ökad personcentrering

- Patienter, brukare och närstående behöver involveras på alla nivåer

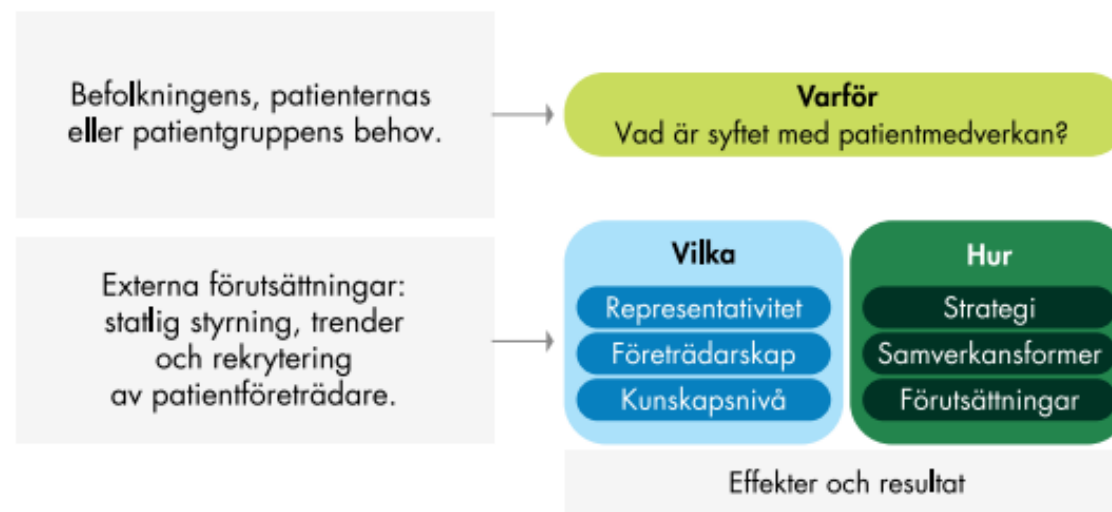

Lärdomar om att arbeta med erfarenhetsbaserad kunskap genom patientmedverkan i styrningen och ledningen av hälso- och sjukvården

Varför ska patienter, brukare och närstående medverka i styrningen och ledningen av hälso- och sjukvården?

Vilka deltar i patientmedverkan inom styrning och ledning av hälso- och sjukvården och vem representerar de?

Hur är patientmedverkan i styrningen och ledningen av hälso- och sjukvården organiserad?

Tre framåtblickande slutsatser

- ▶ Patientmedverkans organisering måste utgå från vad man vill uppnå
- ▶ Patient- och brukarorganisationerna behöver sträva efter att även i fortsättningen vara en relevant samverkanspart
- ▶ Det finns behov av en nationell inriktning för och samordning av patientmedverkan

Erfarenheter från cirka 500 patientföreträdare och region- och verksamhetsföreträdare

Enkäter till fem olika samverkansformer

- 445 svar varav 51 procent patientföreträdare och 49 procent region- och verksamhetsföreträdare
- Svaren i första hand representativa för de svarande, men brett urval som kan ge en bra bild även av liknande former

Intervjuer för fördjupad förståelse

- 41 intervjuer för att inhämta ny information eller följa upp enkätresultat
- Utöver representanter för de fem samverkansformerna även ytterligare former för samverkan

Antal respondenter i varje samverkansform

Samverkansform	Patientföreträdare	Region- och verksamhetsföreträdare
 KUNSKAPS-STYRNINGEN	Nationella och regionala arbetsgrupper med patientrepresentation 35	144
	Patient- och närstående råd vid RCC 57	32
 REGIONEN	Funktionshinderråd eller motsvarande 96	25
	Brukarråd inom regionens vuxenpsykiatri 20	14
 UNIVERSITETS-SJUKHUS	Övergripande patientråd vid universitetssjukhus 18	4

Varför

Vad är syftet med patientmedverkan?

Vilka

Representativitet

Företrädarskap

Kunskapsnivå

Hur

Strategi

Samverkansformer

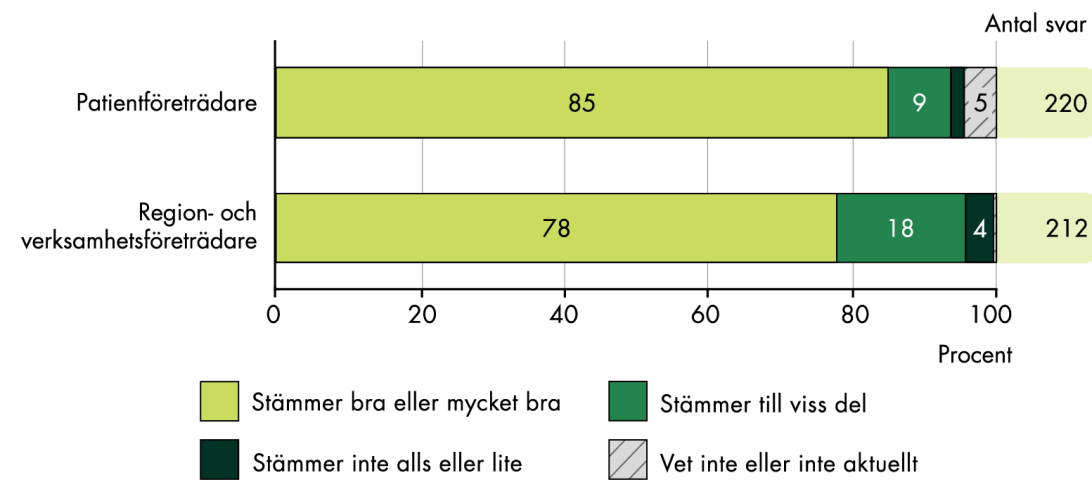
Förutsättningar

Effekter och resultat

Patientmedverkan har potential att leda till faktisk nytta men det behövs en gemensam grundsyn och förväntansbild

- Skapar värde och patientföreträdare bidrar med nya perspektiv

Erfarenheter av att patientföreträdare bidrar med perspektiv som region- och verksamhetsföreträdare inte har i rådet eller arbetsgruppen.

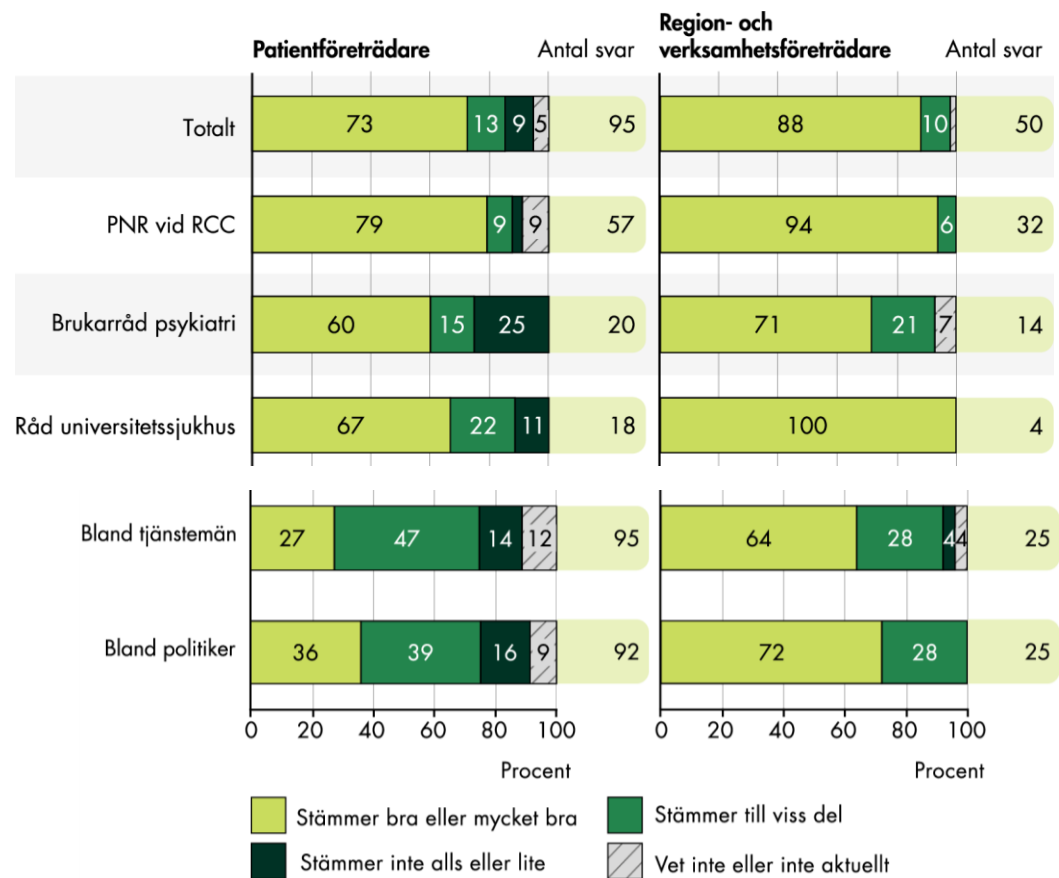

Not: Svar på påståendet "Välj det svarsalternativ som passar bäst in på dina erfarenheter av arbetet i eller i samverkan med rådet eller arbetsgruppen: Patient- och brukarföreträdare bidrar med perspektiv som verksamhetsföreträdare ofta inte har". Påståendet kan skilja sig något åt mellan enkäter. Figuren visar inte andelar under 4 procent.

Patientmedverkan har potential att leda till faktisk nytta men det behövs en gemensam grundsyn och förväntansbild

- Skapar värde och patientföreträdare bidrar med nya perspektiv
- Samtidigt finns en delad syn på vad patienter kan bidra med, varför de ska vara delaktiga och om patientmedverkan ska vara ett medel eller mål

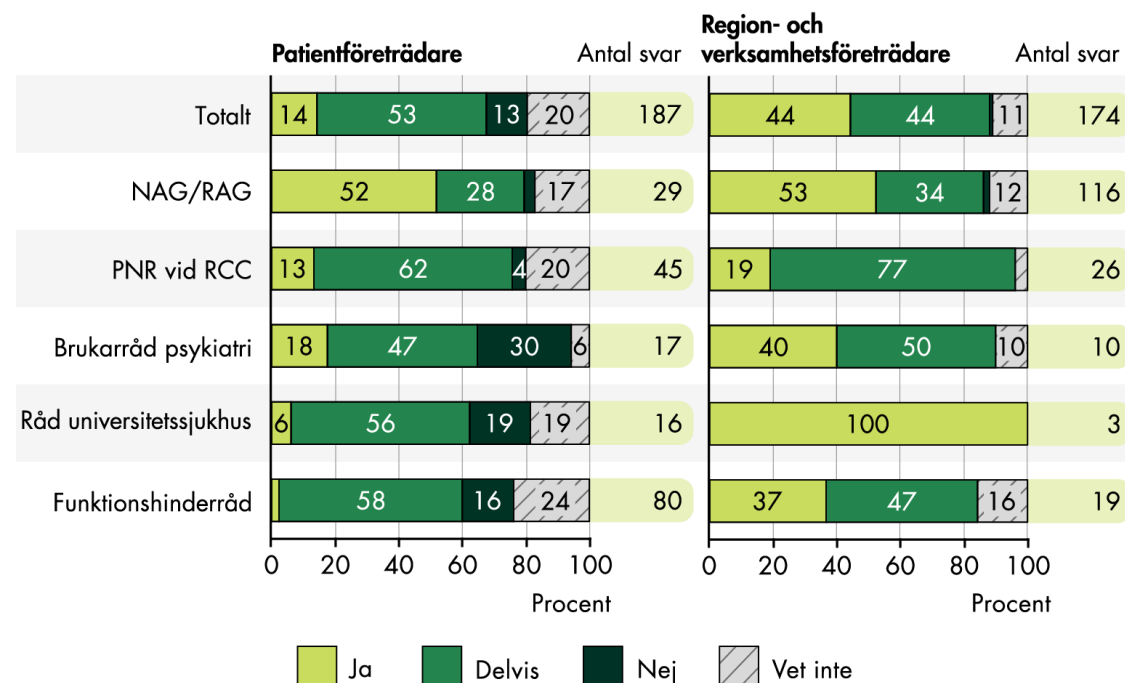
Erfarenheter av region- och verksamhetsföreträdares intresse av att samverka med rådet

Patientmedverkan har potential att leda till faktisk nytta men det behövs en gemensam grundsyn och förväntansbild

- Skapar värde och patientföreträdare bidrar med nya perspektiv
- Samtidigt finns en delad syn på vad patienter kan bidra med, varför de ska vara delaktiga och om patientmedverkan ska vara ett medel eller mål
- Avsaknad av en gemensam förväntansbild kan leda till missnöje

Svar på om syftet de angett uppnås bland patientföreträdare och region- och verksamhetsföreträdare

Not: Svar på frågan "Uppnås syftet som du skrev i föregående fråga?". Figuren visar inte andelar under 4 procent. NAG = Nationella arbetsgrupper, RAG = Regionala arbetsgrupper och PNR = Patient- och närstående råd.

Varför

Vad är syftet med patientmedverkan?

Vilka

Representativitet

Företräderskap

Kunskapsnivå

Hur

Strategi

Samverkansformer

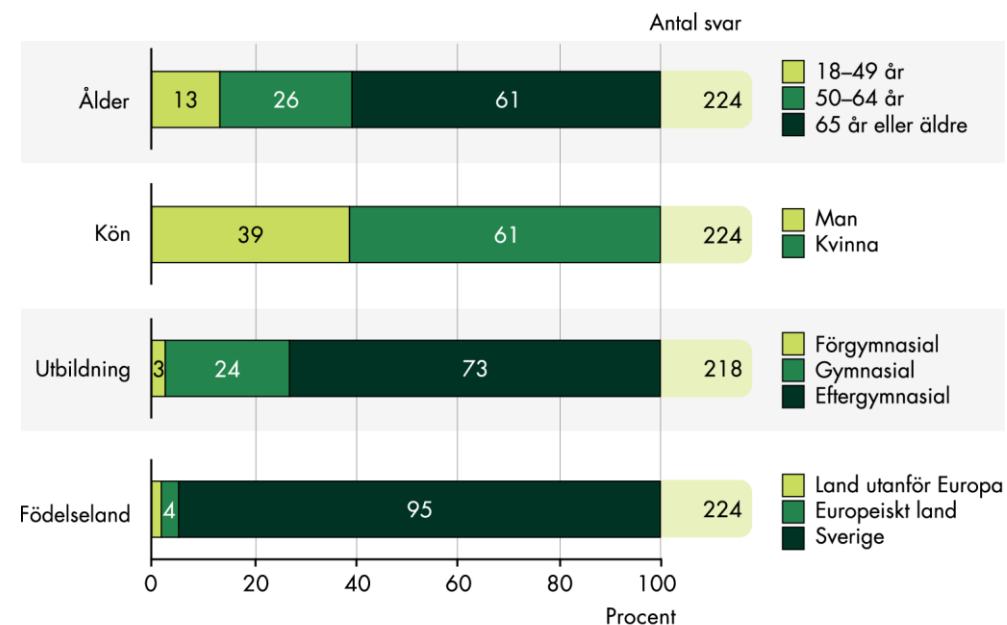
Förutsättningar

Effekter och resultat

Flera utmaningar för att säkerställa representativiteten bland patientföreträdarna

- Vissa grupper inte representerade och svårt att rekrytera

Ålder, kön, utbildning och födelseland bland patientföreträdarna.

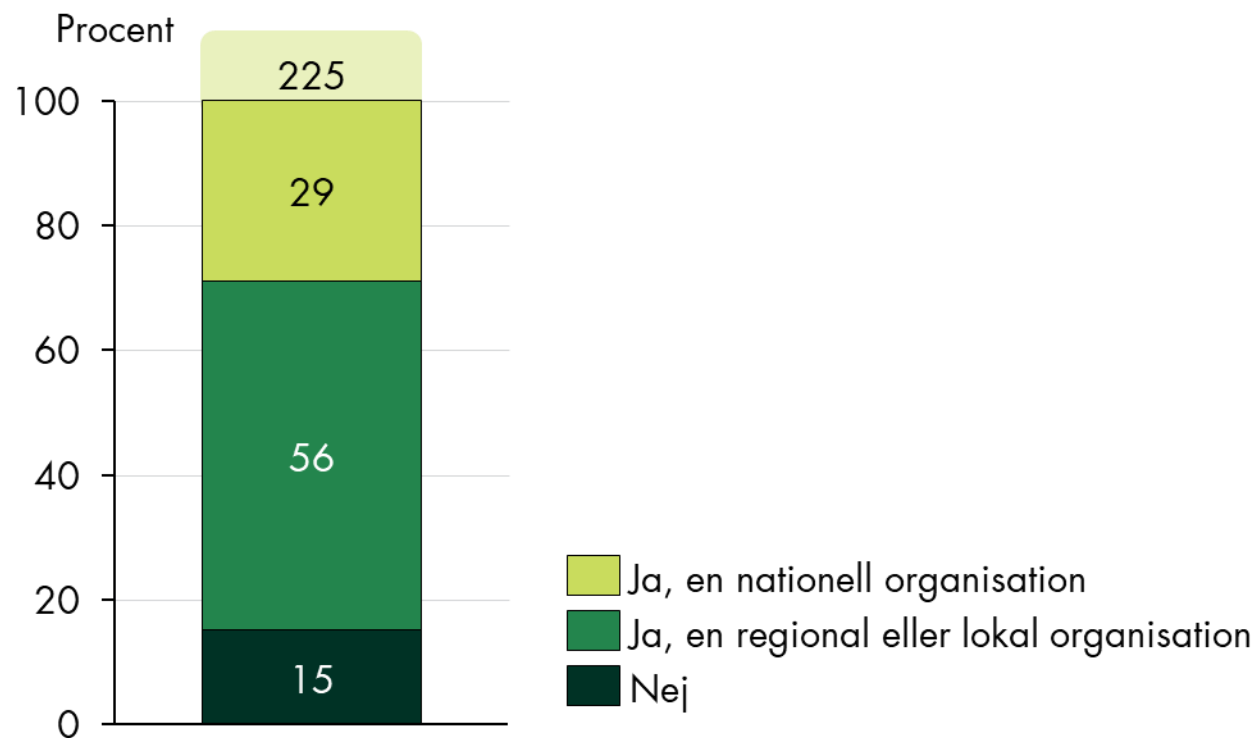

Not: Figuren visar inte andelar under 3 procent.

Flera utmaningar för att säkerställa representativiteten bland patientföreträdarna

- Vissa grupper inte representerade och svårt att rekrytera
- Majoriteten av företrädarna företrädare en patient och brukarorganisation och har även blivit nominerad av en sådan

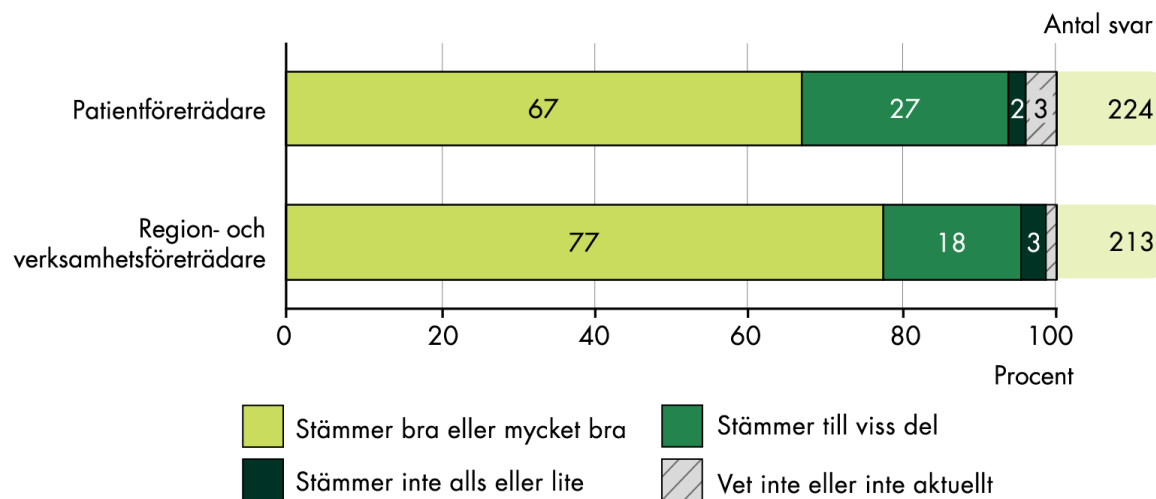
Företräder du en patient- eller brukarorganisation i rådet eller arbetsgruppen?

Flera utmaningar för att säkerställa representativiteten bland patientföreträdarna

- Vissa grupper inte representerade och svårt att rekrytera
- Majoriteten av företrädarna företrädare en patient och brukarorganisation och har även blivit nominerad av en sådan.
- De flesta tycker att patientföreträdare har tillräckligt goda kunskaper för att medverka men det kan vara svårt att hålla isär sina egna och gruppens erfarenheter

Erfarenheter av att patientföreträdare har tillräckliga kunskaper för att kunna medverka på ett bra sätt i rådet eller arbetsgruppen.

Varför

Vad är syftet med patientmedverkan?

Vilka

Representativitet

Företrädarskap

Kunskapsnivå

Hur

Strategi

Samverkansformer

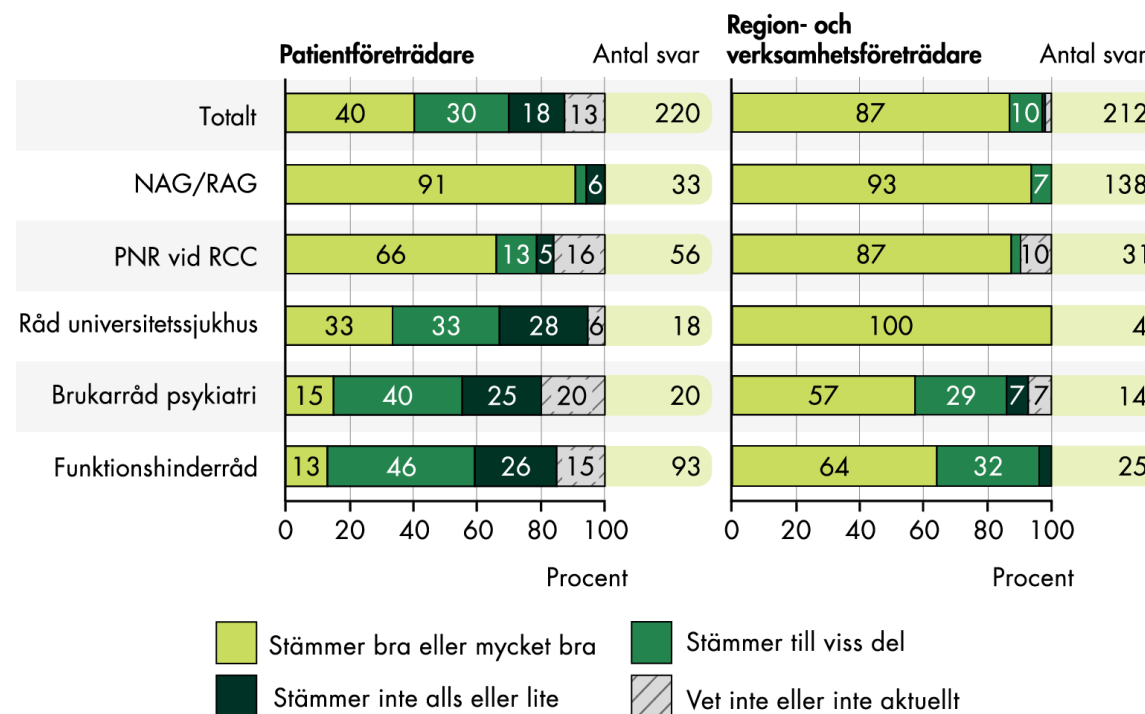
Förutsättningar

Effekter och resultat

Tydlig styrning och systematiska arbetsätt behövs för att patientmedverkan ska skapa värde

- Patientföreträdare får inte alltid tillräckliga förutsättningar och många anser inte att deras synpunkter tas tillvara

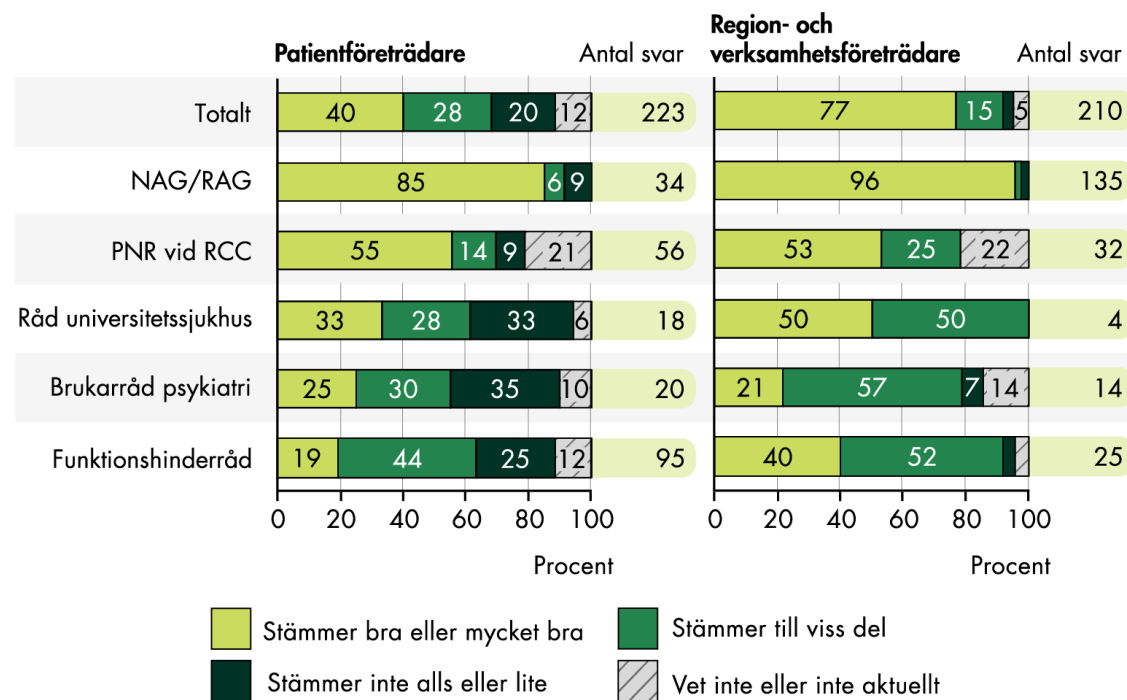
Erfarenheter av att patientföreträdares synpunkter tas tillvara på ett systematiskt sätt.

Tydlig styrning och systematiska arbetsätt behövs för att patientmedverkan ska skapa värde

- Patientföreträdare får inte alltid tillräckliga förutsättningar och många anser inte att deras synpunkter tas tillvara
- Strategiska beslut lyfts återkommande som en framgångsfaktor och det är viktigt att patientföreträdare kommer in i god tid

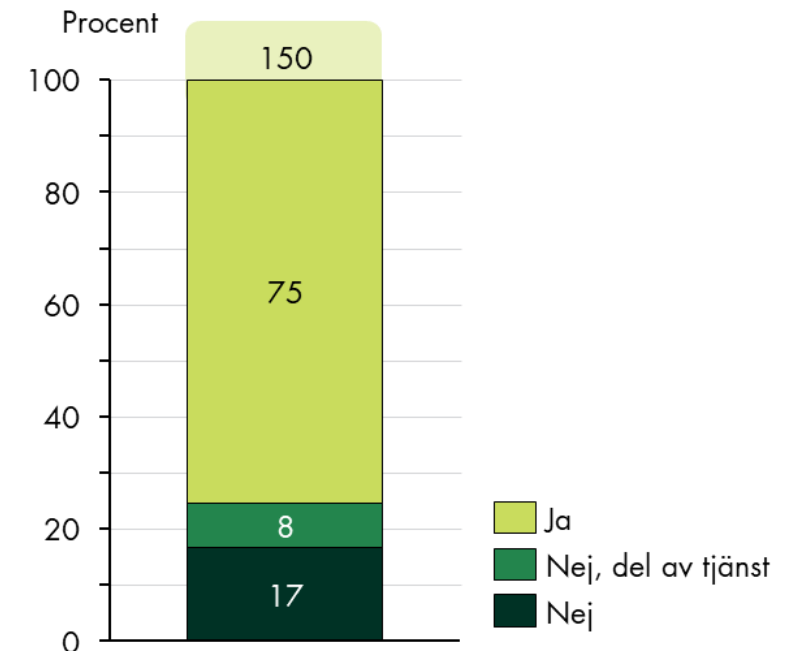
Erfarenheter av att patientföreträdare kommer in i ett tillräckligt tidigt skede.

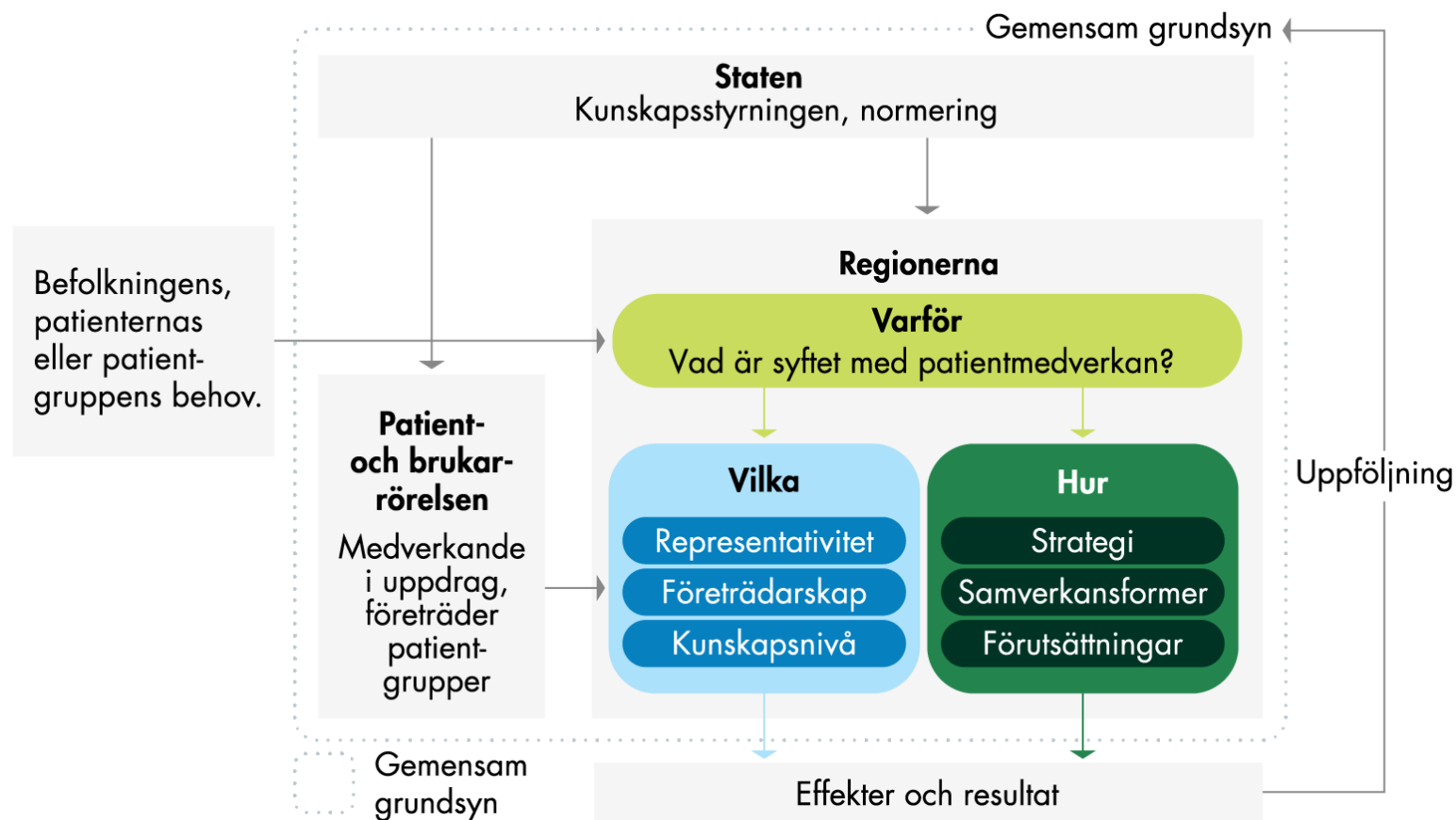
Tydlig styrning och systematiska arbetssätt behövs för att patientmedverkan ska skapa värde

- Patientföreträdare får inte alltid tillräckliga förutsättningar och många anser inte att deras synpunkter tas tillvara
- Strategiska beslut lyfts återkommande som en framgångsfaktor och det är viktigt att patientföreträdare kommer in i god tid
- Arvodering påverkar både jämlikhet och representativitet

Erbjuds du arvode för din medverkan som ledamot i arbetsgruppen eller i rådet?"

Inte bara regionerna som påverkar förutsättningarna för en gynnsam patientmedverkan

Tre framåtblickande slutsatser

► **Patientmedverkans organisering måste utgå från vad man vill uppnå**

► Patient- och brukarorganisationerna behöver sträva efter att även i fortsättningen vara en relevant samverkanspart

► Det finns behov av en nationell inriktning för och samordning av patientmedverkan

- En utgångspunkt är att tidigt reda ut varför patientperspektivet efterfrågas, vad patientföreträdarna förväntas bidra med och vilket inflytande de bör ges.
- Vissa förutsättningar borde alltid finnas på plats (som arvode och kontaktperson).
- Andra beror på vad syftet är och vilket inflytande patientföreträdarna ska ges i enskilda fall.
 - Ju större inflytande eller ju större beslut, desto större krav på att exempelvis hantera synpunkter systematiskt, låta patientrepresentanter komma in i tid och att säkerställa representativitet

Tre framåtblickande slutsatser

▶ Patientmedverkans organisering måste utgå från vad man vill uppnå

▶ **Patient- och brukarorganisationerna behöver sträva efter att även i fortsättningen vara en relevant samverkanspart**

▶ Det finns behov av en nationell inriktning för och samordning av patientmedverkan

- Patient- och brukarorganisationerna är en självklar samverkanspart
- Utmaningar med representativitet och rekrytering:
 - många har svårt att attrahera unga
 - finns patientgrupper är inte representerade
- Organisationerna behöver fortsätta arbeta med rekrytering
- Om efterfrågan ökar på patientföreträdare blir det också viktigt att ta fram bra företrädare med goda kunskaper.

Tre framåtblickande slutsatser

▶ Patientmedverkans organisering måste utgå från vad man vill uppnå

▶ Patient- och brukarorganisationerna behöver sträva efter att även i fortsättningen vara en relevant samverkanspart

▶ **Det finns behov av en nationell inriktning för och samordning av patientmedverkan**

- Staten visar en viljeriktning mot att lägga större vikt vid patient- och brukarrörelsens perspektiv, även på systemnivå.
- Samtidigt gör regioner gör olika och det finns behov av stöd
- Statlig strategi
 - tydliggöra viljeriktningen och öka samordningen i regionernas arbete
- Nationell plattform
 - sprida bästa tillgängliga kunskap
 - ge stöd i arbetet och undanröja praktiska hinder
 - uppnå en mer jämlik organisering över landet

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

www.vardanalys.se

registrator@vardanalys.se

Sara Blume

sara.blume@vardanalys.se

Karin Sandström

karin.sandstrom@vardanalys.se